

*Перспективи розвитку України
у контексті військових реалій*

УДК 373.3.016

Підгурська В. Ю.,

кандидат педагогічних наук, доцент,

Житомирський державний університет імені Івана Франка,

м. Житомир;

Мукасеєва М. О.,

студентка ННІ педагогіки

Житомирський державний університет імені Івана Франка,

м. Житомир

**ВИКОРИСТАННЯ ДИДАКТИЧНИХ ІГОР НА УРОКАХ
УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В 1-2 КЛАСАХ**

Потрапляючи до школи після дитячого садка, дитина зустрічається з іншим видом діяльності – навчанням. Але гра залишається важливим засобом не лише відпочинку, а й творчого пізнання життя. Ігрова позиція – могутній засіб виховного впливу на дітей. Гра належить до традиційних і визнаних методів навчання й виховання молодших школярів. Цінність цього методу полягає в тому, що в ігровій діяльності освітня, розвиваюча й виховна функція діють у тісному взаємозв'язку.

Дидактична гра – це гра, спрямована на формування в дитини потреби в знаннях, активного інтересу до того, що може стати їх новим джерелом, удосконалення пізнавальних умінь і навичок.

Дидактична гра, як самостійна ігрова діяльність, можлива лише завдяки наявності дидактичних завдань для сприйняття учнями, наявності в них інтересу до гри, засвоєння ними правил та ігрової дії, що, в свою чергу, залежить від рівня ігрового досвіду. Щоб дидактичні ігри стимулювали різноманітність діяльності та задовольняли інтереси учнів, вчитель повинен підбирати їх за відповідними програмами для кожної вікової групи з урахуванням пізнавального змісту, ступенем складності ігрових завдань і дій. Творче ставлення вчителя до справи є передумовою постійного й поступового ускладнення,

Перспективи розвитку України у контексті військових реалій

розширення різноманітності ігор. Якщо інтерес учнів до гри згасає, вчитель ініціює спільну розробку нових ігрових завдань, ускладнення правил, включення в пізнавальну діяльність різноманітних аналізаторів і способів дій, активна участь усіх учасників гри.

Ефективність застосування дидактичних ігор у навчанні молодших школярів переконливо доведено в роботах Ш. Амонашвілі, Н. Бібік, М. Вашуленка, Б. Друзя, Ю. Калинецької, С. Короткова, Н. Кудикиної, М. Микитинської, Р. Осадчук, Н. Підгорної, О. Савченко, Г. Цукерман, Н. Чканікова, Т. Шмакової та інших учених. Ці науковці розглядали загальні питання організації ігрової діяльності на уроках української мови, де особливе значення надавали практичним матеріалам. Костянтин Ушинський писав: «Гра сприяє всебічному розвитку дитини, розвитку її розумових здібностей, творчого мислення, у грі виховуються такі моральні якості, як дисциплінованість, товариськість, стриманість» [1, с. 4]. А Василь Сухомлинський наголошував, що «гра – один із шляхів виховання та підтримання інтересу молодших школярів до знань» [1, с. 4].

Мета нашої статті: дослідити вплив дидактичних ігор на навчальний процес на уроках української мови в 1-2 класі.

Уроки української мови, на яких використовують різноманітні форми роботи, які збагачують креативними знахідками, впроваджують інноваційні методики, будуть дійсно ефективними. На уроках, де навчальний матеріал подається в ігровій формі, в дітей швидше виробляється звичка зосереджуватися, самостійно думати, розвивати увагу. Захопившись грою, діти не помічають, що навчаються, а до активної діяльності залучаються навіть найпасивніші учні. Коли вчитель використовує на уроці елементи гри, то в класі створюється доброзичлива атмосфера, бадьорий настрій, бажання вчитися. Якщо спочатку учень зацікавиться лише грою, то дуже швидко його вже цікавитиме пов'язаний із нею матеріал, в нього виникне потреба вивчити, зрозуміти, запам'ятати цей матеріал, тобто він почне готуватися до участі в грі. Гра дає змогу

Перспективи розвитку України у контексті військових реалій

легко привернути увагу й тривалий час підтримувати в учнів інтерес до тих важливих і складних предметів, властивостей і явищ, на яких у звичайних умовах зосередити увагу не завжди вдається.

Дидактичні ігри можна використовувати на етапі уроку української мови для ознайомлення дітей із новим матеріалом та для його закріплення, для повторення раніше набутих уявлень і понять, для повнішого і глибшого їх осмисленого засвоєння, формування графічних умінь та навичок, розвитку основних прийомів мислення, розширення кругозору.

Розглянемо кілька прикладів використання дидактичних ігор на уроках української мови.

Так, в 1 класі при вивченні теми «Написання слів із буквою щ. Складання і записування слів із вивчених букв. Написання речень» можна використати гру «*За алфавітом*».

У кожного учня на парті є таблиця з алфавітом. Учителю на дошці записує певний порядок чисел, кожне з яких позначає місце букви в алфавіті. Школяреві потрібно правильно відшукати літеру, яка відповідає даному числу. Потрібно послідовно записувати букви, щоб відгадати зашифроване слово. Таку гру доречно використовувати в післябукварний період навчання грамоти в 1 класі на уроках навчання грамоти, для удосконалення графічних умінь та формування основ правопису.

1,2,7,23,15,1 (абетка)

19,16,7,18,31 (олень)

28,7,21,7,3,11,15,11 (черевики)

16,12,23,7,21,1 (літера)

3,7,6,17,12,6,31 (ведмідь)

15,1,16,7,18,6,1,21 (календар)

На інтегрованому курсі мова і читання в 2 класі (за підручником І. Більшакової, М. Пристінської), при вивченні теми «Склад. Наголос. Абзац. План» можна запропонувати дітям гру «*Буква до букви*».

Під час опрацювання оповідання «Мій домашній улюбленець» учитель записує на дошці складні слова, правопис

Перспективи розвитку України у контексті військових реалій

яких потрібно запам'ятати або пояснити значення слова (можна виписати на дошку такі слова, як слово крокодил, похнюплений, скаржитися тощо). З букв цього слова учні за відведений час за допомогою словничків складають і записують слова. Перемагає той учасник гри, у якого буде найбільше слів. Можна проводити гру як для індивідуального опрацювання, так і для роботи в парах. Така гра сприяє зоровому запам'ятовуванню слів, та збагачує словник учнів.

При вивченні теми «Буква «я», позначення нею сполучення звуків [йа]. Позначення буквою «я» звука [а] та м'якості попереднього приголосного. Читання складів, слів. Опрацювання вірша, тексту» в 1 класі можна провести з дітками цікаву гру «*Передай лист*».

Кожен учень одержує конверт, в якому є картки зі словами чи словосполученнями. Учитель просить передати слово на певну орфограму. Наприклад, слова, які містять букву «я», яку вчили на уроці, або слова, які позначають один або два звуки. Останній учень у ряду кладе потрібне слово в порожній конверт і передає його наперед. Кожен учень також вкладає в нього картку зі словом, яке вимагає вчитель. Виграє той ряд, який першим передасть конверт учителю. Добір слів залежить від матеріалу, який треба повторити або закріпити.

При вивченні теми «Дзвінки та глухі приголосні звуки» в 2 класі, можна пограти в гру «*Птахи*».

Діти поділяються на групи по декілька чоловік. Кожна група вибирає собі голос птаха й умовний знак.

Наприклад:

Горобець: «Цвірінь-цвірінь»;

Соловей: «Гьох-гьох»;

Зозуля: «Ку-ку»;

Качка: «Кря-кря».

Учитель показує умовний знак (намальований на картоні), і діти певної групи вимовляють обрані звуки тихо, трішки голосніше, голосно (плавно по наростаючій). Учитель показує

інший умовний знак, і вже озиваються діти з іншої групи. Усі птахи прокинулися – діти разом голосно вимовляють певні звуки.

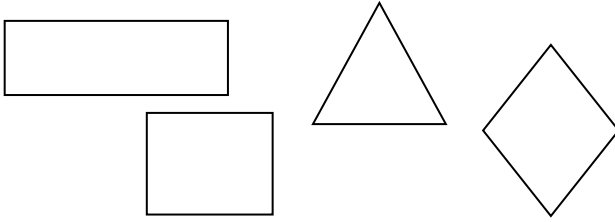

Рис. 1. Умовні знаки для гри «Птахи»

Таку гру доречно використовувати на постановку дихання, розвиток артикуляції та на підготовку дитини до читання.

При вивченні теми «Читаю і розповідаю. Вправи для розвитку навички читання. Грицько Бойко «Чому цуцик у муці?..». К. Ушинський «Умій почекаати» в 1 класі, можна використати гру «*Вовк та заєць*».

У грі беруть участь двоє учнів. Один виконуватиме роль «вовка», другий – «зайця» (можна одягнути маски). Заєць читає перший рядок і продовжує читати далі. Вовк починає читати тоді, коли Заєць прочитав перший рядок, і читає так, щоб наздогнати у читанні Зайця. Діти слідкують за ними. Якщо Вовк наздожене Зайця, то діти плещуть у долоні. Гра спрямована на розвиток навички швидкого читання.

При опрацюванні оповідання В. Сухомлинського «Глуха дівчинка» в 2 класі (за програмою Савченко), доцільно запропонувати гру «*Послідовність думок*».

Цю гру можна провести в парах. Учитель кладе на кожную парту заздалегідь роздруковані й вирізані речення з оповідання. Кожний уривочок має свою чергу, занотовану цифрою, але всі вони розташовані неправильно. Завдання полягає в тому, щоб учень за правильною чергою розташував думки автора, ставлячи відповідно цифри на початку кожного речення. Виграє та пара,

Перспективи розвитку України у контексті військових реалій

яка першою виконала умови гри й у правильній послідовності розставила речення.

На основі бесід із вчителями та власних спостережень під час педагогічної практики можемо зробити висновки, що при використанні дидактичних ігрових прийомів діти краще засвоюють навчальний матеріал. Завдяки ігровим діям і правилам дидактичні ігри, що використовуються на заняттях, роблять навчання цікавішим, сприяють розвитку довільної уваги, формуванню передумов для глибокого оволодіння змістом передбаченого програмою матеріалу.

Список використаних джерел:

1. Бугаєнко С. О. Дидактична гра як засіб активізації навчання на уроках української мови : метод. розр. Київ, 2019. 35 с.
2. Гальчин Н. І. Ігри та вправи на уроках читання в початковій школі : метод. поради. Шепетівка : Вик. комітет Шепет. міськ. ради, 2018.
3. Крутій В. А. Активізація навчальної діяльності молодших школярів у процесі використання дидактичних ігор : автореф. дис... канд. пед. наук. Київ, 2001. 27 с.
4. Нова українська школа : poradnik dla uczytela / za zag. red. H. M. Bibik. Київ : Літера ЛТД, 2018. 50 с.